

Primljeno: prosinac 2008.

Prikaz knjige: Philip P. Purpura - *The Security Handbook*

U izdanju Butterworth - Heinemann 2003. godine objavljena je knjiga *The Security Handbook - Second Edition*; ISBN 0-7506-7438-5, autora Philipa P. Purpura (Priručnik o sigurnosti i zaštiti).

Philip P. Purpura predavač je kaznenog prava već 25 godina, a zaposlen je na *Florence Darlington Technical College*. Područje njegovog rada je kazneno pravo, sigurnost i programi pravne pomoći, a praktična iskustva stjecao je kao konzultant u sigurnosti, vještak, menadžer u sigurnosti, korporacijski istražitelj i kao policijski službenik. Autor je nekoliko stručnih članaka povezanih sa sigurnosti.

Knjiga Priručnik o sigurnosti i zaštiti - drugo izdanje naglašava vještine koje službenik za sigurnost mora imati kako bi bio u mogućnosti obavljati svoj posao na najbolji način. Dakle, u knjizi se naglašavaju važni aspekti posla službenika za sigurnost. Isto tako knjiga daje opis obuke za takvu vrstu zaposlenja. Ovo djelo namijenjeno je svima koji se u svojem djelokrugu rada bave ili naslanjaju na elemente sigurnosti, od osoba koje direktno provode mjere koje omogućavaju sigurnost do osoba koje se u profesionalnom smislu bave tim područjem s upravljačke odnosno menadžerske pozicije.

1. PRIKAZ KNJIGE S TEMELJNOM ANALIZOM POJEDINIH POGLAVLJA

Knjiga ima 426 stranica i sadržajno je podijeljena u četiri velika dijela: **1. Uvod** (1.-46.); **2. Sigurnost na djelu** (47.-216.); **3. Suzbijanje šteta u poslovanju** (217.-358.) i **4. Vaša budućnost u sigurnosti** (359.-382.) u kojima se nalazi ukupno **15 poglavlja**. Svako poglavlje započinje detaljnim sadržajem poglavlja i navođenjem ciljeva koji će se ispuniti obradom određene teme u tom poglavlju. Na kraju svakog poglavlja navode se ključna pitanja iz obrađenog područja kao neka vrsta podsjetnika vezanog za obrađenu temu u poglavlju, s tim da se ta pitanja postavljaju na tri načina: od ponuđenih odgovora potrebno je odabrati točan odgovor, od ponuđenih tvrdnji potrebno je odabrati je li navedena tvrdnja točna ili netočna, a kao treći način revizije znanja navode se *esejska* pitanja. Vrlo je značajno, s praktičnog aspekta, što autor u svakom poglavlju postavlja *što ako ...* situaciju koju dalje objašnjava tako da navodi pravilno postupanje službenika za sigurnost u toj situaciji. Knjiga sadrži tri rječnika razvrstanih prema terminološkom području: a) pravni pojmovi (383.-386.); b) pojmovi vezani za alarmne sustave protiv neovlaštenog ulaženja (387.-404.); c) pojmovi vezani za brave (405.-414.).

Prvi dio knjige pod nazivom **Uvod** autor započinje prvim poglavljem pod nazivom **Povijesni razvoj i sigurnost** u kojem su dane osnovne definicije pojmova sigurnosti, prevencije štete i prevencije općenito. *Sigurnost* se definira kao ona metoda koja unapređuju sigurnu i zaštićenu okolinu u kojoj ljudi mogu provoditi svoje dnevne aktivnosti. Objekt zaštite su ljudi i imovina. *Prevencija štete* predstavlja koncept koji nastaje u području sigurnosti kako bi se omogućila sigurna okolina (npr., požarni alarm). Ovaj segment prevencije je usko povezan s industrijom osiguranja od šteta. *Prevencija* je ključna strategija kojom se osigurava nedolaženje do događaja štetnog za sigurnost, dakle prevencija je usmjerena na smanjenje mogućnosti da se šteta, bilo ljudska bilo materijalna, dogodi (npr., obveza nošenja zaštitnih naočala tijekom proizvodnje). Obrađen je kratki povijesni pregled sigurnosti kroz primjenu zaštitnih sredstava, a na kraju ovog poglavlja prikazan je kratki povijesni razvoj uređaja koji se koriste u zaštitu.

Drugo poglavlje **Sigurnost na djelu** obrađuje temu kroz tri razine, a to su poslovanje, funkcije sigurnosti i profesionalizam u sigurnosti. Sigurnosti i zaštitom se bavi cijela industrija koja je financijski izuzetno zahtjevna, odnosno u tu vrstu industrije se mnogo ulaže i kako se ona unapređuje tako se traže sve veća ulaganja. Tako autor navodi niz statističkih podataka koji su povezani s ovim problemom od kojih ćemo u ovom prikazu izdvojiti podatak da je tijekom 2001. godine u privatnoj sigurnosti bilo zaposleno između 1,2 i 1,4 milijuna osoba. S obzirom na funkcije sigurnosti autor izdvaja nekoliko funkcija: zaštita ljudi i imovine, prevencija kaznenih djela, požara i nesretnih slučajeva, smještanje službenika u ophodnju ili na stacionarno mjesto, kontrola ulaska, promatranje i izvješćivanje. Zamijećeno je da je kroz povijest, ali i danas, velika uloga ljudskog čimbenika u ostvarivanju sigurnosti, te se u ovom poglavlju naglašava nužnost da službenik koji se bavi sigurnošću mora imati određene specifične vještine i znanja. Kompanije koje koriste usluge za osiguranje svojih prostora nalaze se u dilemi da li da zaštitu u sigurnosnom smislu obavljaju ugovaranjem službenika za osiguranje ili da koriste vlastite ljudske resurse. Na sličan način obrađuje odnos privatne zaštite i policije. Jedan od aspekata sigurnosti jest i korištenje istražiteljskih usluga, te slijedom toga autor uspoređuje javne i privatne istražitelje. Naime, tzv. javnim istražiteljima smatra se policija koja logikom stvari istražuje kaznena djela, dok tzv. privatni istražitelji pružaju svoje istražiteljske usluge, osim prilikom rješavanja kaznenih djela/nesreća i kod prikupljanja raznih sigurnosnih podataka prilikom zapošljavanja osoba, podataka o drugim konkurentskim kompanijama, kod rješavanja raznih tužbi/žalbi i sličnog. Nadalje, autor obrađuje nekoliko zaštitnih mehanizama kao što su alarmi (protiv neovlaštenog ulaska, uzbunjivanje kod dima ili požara, signaliziranje temperaturnih razlika, poplavljanja i sl.), nadzorna služba uzbunjivanja (koja je povezana s alarmnim sustavom), oklopna/blindirana vozila (kod prijevoza sigurnosno zahtjevnog tereta), služba dostave (teklići) i druge usluge kao što su obuka, otkrivanje neistina (npr., poligraf), otkrivanje konzumiranja droge, zaštitarska služba, služba s posebno uvježbanim psima, tehničke usluge korištenjem prislušnih uređaja (nadzor telefona) i trezorska služba čuvanja vrijednosti i imovine. U ovom poglavlju posebno se obrađuju industrijski problemi i rješenja tih problema. Autor obrađuje rezultate nekoliko istraživanja o sigurnosnim problemima u industriji od kojih izdvaja *Rand* izvješće, izvješće radne skupine o privatnoj sigurnosti i *Hallcrest* izvješća o privatnoj sigurnosti i policiji u Sjedinjenim Američkim Državama. Autor dalje, temeljem spomenutih izvješća, navodi specifične probleme s kojima se si-

gurnosna industrija susreće, te daje preporuke za njihovo rješavanje. Poglavlje nastavlja osvrtnom na poboljšanje sigurnosne industrije putem licenciranja i registracije uključenih subjekata. Od svih problema posebno izdvaja problem lažnog uzbunjivanja, što iscrpljuje službenike koji se i u privatnom i u javnom sektoru bave sigurnošću. Naime, djelovanje sigurnosnog aparata temeljem *alarma* za kojeg se kasnije uspostavi da je bio lažan znak za uzbunu stvara velike materijalne troškove. Slijedom toga autor navodi moguća rješenja problema kroz obuku, ali i tehnička unapređenja sustava. Nadalje, u poglavlju se ističe i problem privatizacije organizacija koje se bave pružanjem zaštite/sigurnosti temeljenih na profitu/dobiti, što uzrokuje sve veću uzajamnu ovisnost javnog i privatnog sektora u području sigurnosti. Poglavlje završava osvrtnom na *profesiju sigurnosti*, od teorijskih postavki koje pomažu razumijevanju problema ove profesije, raznih stručnih periodika koje se bave ovim pitanjem, bilo da su objavljene kao tiskani materijal ili su lako dostupne svima na internetu ili se bave unapređenjem ove profesije kroz razna *cehovska* udruženja. Naglašava se potreba dobre obuke ali i profesionalnog postupanja temeljenog na etičkom kodeksu kojeg autor navodi, kako etički kodeks za zaposlenike privatne sigurnosti tako i za upravljački mehanizam u privatnoj sigurnosti.

Drugi dio knjige pod nazivom **Sigurnost na djelu** započinje trećim poglavljem pod nazivom **Služba za korisnike i odnosi s javnošću**. Službu za korisnike autor definira kao one aktivnosti koje obavljaju zaposlenici. Te aktivnosti pojednostavljaju kupovinu usluge ili proizvoda što dovodi u usku vezu s marketingom. Odnosi s javnošću su izuzetno bitni u tom postupku, a uključuju komunikaciju i povezanost mnogo unutarnjih i vanjskih čimbenika kako bi se stvorila slika usluge, proizvoda ili organizacije. U vezi s tim poglavlje se nastavlja objašnjavanjem verbalne i neverbalne komunikacije i utjecaja *djela* i *riječi* na sugovornika. Autor upravo sposobnost verbalne i neverbalne komunikacije provlači kroz čimbenike koji poboljšavaju izvođenje posla te navodi nekoliko zanimljivih smjernica kao što su: govori jasno, održavaj kontakt očima za vrijeme razgovora, izbjegavaj dugačku konverzaciju, ne koristi sleng u razgovoru i slično. Kako bi službenik za sigurnost u odnosu s ljudima mogao primjenjivati postavke dobre komunikacije, on prije svega mora dobro razumijevati i poznavati sebe. Autor u strategiji samoupoznavanja navodi važnost samopostavljanja pitanja o svom: **stavu** (Imam li pozitivan stav?), **komunikaciji** (Jesam li tiha osoba?), **suradnji** (Radim li na dobrom odnosu sa svojim pretpostavljenim?), **ponašanju** (Gubim li često strpljenje?), **edukaciji** (Vjerujem li u cjeloživotno učenje?). Uza sve što saznamo o sebi važno je prihvaćati različitosti uključujući spol, rasu, nacionalnu pripadnost, religiju, godine i invaliditet drugih osoba. Poglavlje se nastavlja osvrtnom na pojavnost službenika za osiguranje koje uključuje objašnjavanje čimbenika koji utječu na izgled, te se slijedom toga navode dva tipa slike službenika za sigurnost. To su *vidljivost* (npr., nošenje odore) i *suptilnost* (npr., neformalno oblačenje). Na kraju poglavlja obrađuje se odnos i suradnja javne policije i privatne sigurnosti; obje imaju funkciju smanjenja kriminaliteta. No, ključna razlika sastoji se u tome da je *poslodavac* javne policije Vlada i da se financira iz proračuna i poreza, služi javnosti i ima ovlasti uhićivanja, dok privatna policija služi privatnom poslovanju, odnosno poslodavac je kompanija, a njihove ovlasti uhićenja su limitirane, odnosno ključna strategija djelovanja odnosi se na prevenciju. Objе *policije* moraju graditi svoj rad na pozitivnim stavovima u odnosu jednih prema drugima jer se oslanjaju jedni na druge i s obzirom na to da će surađivati. Ključnu ulogu

u stvaranju imidža imaju mediji. Vrlo je važno imati glasnogovornika koji može pomoći u stvaranju dobre slike.

Četvrto poglavlje pod nazivom **Prevenција kriminaliteta i fizička sigurnost** započinje definiranjem pojma prevencije kriminaliteta kao aktivnosti koja je usmjerena prema prihvaćanju, prepoznavanju i procjeni rizika s obzirom na kriminalitet i pokretanje radnji koje bi ga uklonile ili smanjile. Postoji nekoliko oblika prevencije koje se razlikuju s obzirom na objekt zaštite i vrstu ugroze. Strategije, odnosno programi prevencije mogu biti primjenjivani i u stambenim i u poslovnim zajednicama. Neizostavni moment omogućavanja zaštite je fizička sigurnost koja je u ovom poglavlju obrađena kroz svoje temelje i upravljanje, te kritičko razmišljanje. Kritičko razmišljanje je proces razmišljanja koji nam pomaže da bolje razumijemo svijet oko nas kako bismo lakše donosili odluke. Autor navodi strategiju četiri koraka za kritičko razmišljanje koje je kao pojam objasnio David Ellis, a to su: razumijevanje točke gledišta, traženje drugog mišljenja, ocjenjivanje različitih stajališta i stvaranje razboritog stajališta. Kritičko razmišljanje je vještina koja se uči i primjenjuje u području sigurnosti. Kao primjer autor navodi proučavanje načina počinjenja kaznenog djela, gdje naglašava potrebu da službenik za sigurnost mora razmišljati kao počinitelj kako bi kvalitetno razjasnio kazneno djelo i pronašao počinitelja. Primjenu fizičke zaštite autor objašnjava kroz primjenu nekoliko načina preventivnih mjera pa tako navodi prevenciju kaznenih djela kroz *dizajniranje okoline*, npr. dobro pozicioniranje ulaza, prolaza, izlaza, garaža i sl. Nadalje navodi *osiguravanje perimetra* kroz nekoliko sljedećih oblika: vanjska ograda, prirodne prepreke kao što su rijeke, planine, strukturalne prepreke kao što su zidovi, ograde i vrata, ljudske prepreke kao kontrolori ulaska/izlaska, životinjske prepreke kao što je pas, energetske prepreke kao što je zaštitno osvjetljenje i alarmni sustavi. Kao još jedan oblik fizičke zaštite navodi se kontrola ulaska koja uključuje popisivanje predmeta, osoba ili vozila koja ulaze/prolaze/izlaze kroz objekt. Može uključivati i pregledavanje zaposlenika, praćenje kretanja posjetitelja, kontrolu kretanja paketa i imovine ali i sustav identifikacije zaposlenika, korištenje kartica za otključavanje korištenje raznih elektronskih mogućnosti kao što je biometrijski podatak ili neki jednostavniji način. Fizičku zaštitu čini i korištenje raznih brava i ključeva kao način onemogućavanja neovlaštenog ulaska u prostor. Isto tako to se odnosi na posebno izrađena i dizajnirana vrata i prozore koji u sebi imaju ugrađene mehanizme zaštite. Autor u fizičku zaštitu ubraja i elektronsku zaštitu kroz sustav otkrivanja neovlaštenog ulaska ugradnjom senzora koji reagiraju na različiti podražaj (npr., toplina ili kretnja) te se nakon toga oglašava alarm. U ovom poglavlju je detaljno objašnjen rad različitih senzora, te koncept, prednosti i mane različitih alarmnih sustava za otkrivanje neovlaštenog ulaska. Isto tako objašnjeni su različiti načini alarmno-dojavnih sustava. Kao još jedan način fizičke zaštite autor navodi zatvoreni televizijski sustav kao dobar način praćenja i dokumentiranja radnji unutar prostora koji se nadzire. Važan dio dobre fizičke zaštite jest i kvalitetno i dobro osvjetljenje prostora koji se štiti. Na kraju autor navodi i jedan prepoznatljiv način fizičke zaštite koji se odnosi na pohranjivanje važnih stvari u zaštićene prostore, sefove, kontejnere, trezore i sl. Posebno se naglašava da je najbolji način zaštite u objedinjenoj strategiji korištenja više različitih sustava zaštite.

Peto poglavlje pod nazivom **Stacionarno smještanje službenika i sigurnosna patrola** objašnjava potrebu smještanja službenika za sigurnost na određeno područje,

primjerice parkiralište ili točka kontrole ulaska s ulogom održavanja reda na tom području, prevencije kriminaliteta, provođenja zakona, kontroliranje ulaska, usmjeravanje prometa, promatranje i istraživanje sumnjivog ponašanja, hvatanje počinitelja, osiguranje, uočavanje incidenata, pomaganje zaposlenicima i kupcima ili davanje prve pomoći. Glavna svrha stacionarne pozicije službenika za sigurnost na, primjerice glavni ulaz u objekt, vrata ili predvorja jest kontrola ulaska u prostor. Autor navodi smjernice kojih se službenik u takvom prostoru mora pridržavati te objašnjava rad s identifikacijskim karticama, zaposlenicima, posjetiteljima te postupak kontrole paketa i imovine, ali i vozila. Isto tako navodi obvezu otkrivanja unosa nedozvoljenih sredstava uštićeni prostor i način provođenja pregleda osoba. Osim opisanoga *stacionarnog* rada službenika za sigurnost navodi se i rad kroz patrolnu djelatnost gdje uz neke neobičnije načine patrolne djelatnosti (npr., patrolna djelatnost na konjima, biciklima, brodovima, avionima) razlikuje pješачku ophodnju kao najstariji oblik provođenja osiguranja i autoophodnju kao mobilniji način osiguravanja prostora, navodeći što se prilikom patrolne djelatnosti mora opažati, te kako poboljšati vještinu opažanja. Budući da se tijekom patrolne djelatnosti mogu pojaviti određeni problemi, autor prema različitim područjima provođenja mjera osiguranja navodi što se na promatranom području mora poduzeti i na koji način. Tako razlikuje i deklarativno nabraja obveze službenika za sigurnost u prometu prilikom prometne nezgode, kod direktnog kontakta s ljudima i prilikom osiguravanja mjesta događaja. Poglavlje završava dodatnim smjernicama za postupanje službenike za sigurnost.

Šesto poglavlje, **Komunikacija i pisanje izvješća**, započinje naglašavanjem važnosti, ali i različitosti *komuniciranja* službenika za sigurnost s obzirom na događaje koji su se dogodili, kao što je kazneno djelo, požar, opasne radnje, kako bi se zaštitili ljudi i imovina. Komuniciranje je vještina koja se uči i unapređuje treningom. Jedan od najčešćih načina komuniciranja je telefoniranje, a autor u ovom poglavlju daje primjedbe koje se tiču što boljeg komuniciranja telefonom. Isto tako obrađuje i vještinu razgovaranja, odnosno prikupljanja obavijesti, gdje naglašava nekoliko stvari koje se tiču bontona, ali i kriminalističkog aspekta na prikupljanje informacija. U ovom poglavlju obrađuje se i korištenje intuicije i prikupljanje materijalnih tragova. Naime, službenik za sigurnost bi u svom radu prikupljanja informacija za izvješće trebao koristiti svih pet osjetila (osjetilo vida, sluha, njuha, dodira i okusa), no isto tako trebao bi koristiti tzv. *šesto čulo* koje se odnosi na intuiciju koja se stječe iskustvom i treningom. Prikupljanje materijalnih tragova jedna je od obveza službenika za sigurnost. Potrebno je spomenuti da službenik za sigurnost ima primarnu obvezu osiguranja materijalnih tragova na mjestu događaja, a ako je potrebno može ih i izuzimati prema određenim protokolima. Vrlo je važno da službenik za sigurnost bilježi sve što tijekom obavljanja svog posla opazi. Autor u području izvješćivanja navodi šest osnovnih pitanja koja čine temelj svakog izvješća: **(1) Tko?** (Tko je dojavio za događaj?, Tko je sve uključen u događaj?, Tko je žrtva?, Tko su svjedoci?, Tko je osumnjičen?, Tko će potpisati pritužbu?, Imena, adrese, telefonski brojevi i drugi važni identificirajući podaci?), **(2) Što se dogodilo?** (Koje su okolnosti cijelog događaja?, Što se dogodilo prije, tijekom i nakon događaja?, Što su sve poduzeli oni koji su uključeni u događaj?, Što je svatko od njih izjavio o događaju?, Koji su sve materijalni tragovi prikupljeni?, Tko je sve obaviješten nakon događaja?), **(3) Gdje?** (Gdje se dogodio događaj?, Gdje su bile osobe prije, tijekom i nakon događaja?, Gdje su pronađeni materijalni tragovi?), **(4) Kada?** (Kada se događaj dogodio?, Kada je događaj otkriven?, Kada je zaprimljena

dojava?, Kada se došlo na mjesto događaja?, Kada su osobe uhićene?), **(5) Kako?** (Kako se dogodila šteta?, Kako je šteta otkrivena?, Kako sigurnost i strategija prevencije štete funkcioniraju?, Koliko je velika šteta?, Kako se šteta može spriječiti u budućnosti?) i **(6) Zašto?** (Zašto se šteta dogodila?, Zašto je kazneno djelo počinjeno?, Zašto su sudionici u događaju uključeni na način na koji su uključeni?). Naravno da je nemoguće navesti sva pitanja na koja bi službenik za sigurnost morao obratiti pozornost prilikom prikupljanja informacija i pisanja izvješća. Autor navodi i smjernice kako unaprijediti vještinu bilježenja, te tehnike i karakteristike kvalitetnog izvješća. Tehnike se odnose na pisanje *grubog* izvješća koje uključuje isticanje najvažnijih dijelova pobrojanih logičkim slijedom, što omogućava organiziranje izvješća u narativnom stilu prilikom opisivanja okolnosti događaja u kronološkim sekvencama događaja. Karakteristike izvješća odnose se na činjenično i točno opisivanje okolnosti bez uključivanja vlastitih mišljenja. Izvješće mora biti koncizno, cjelovito, uredno i predano na vrijeme. Vrste izvješćivanja koje autor spominje su: **dnevno izvješće** (opisivanje aktivnosti jednog radnog dana službenika za sigurnost), **dnevni log** (opisuje aktivnosti određene lokacije, npr. bilježenje ulazaka u prostor), **izvješćivanje o događaju** (omogućava službeniku pisanje izvješća prema prije navedenim pitanjima s obzirom na događaj koji se dogodio) i **druga izvješća**. Na kraju poglavlja autor je priložio obrasce raznih izvješća.

Sedmo poglavlje pod nazivom **Kazneno i građansko pravo** započinje uvodnim postavkama o engleskom nasljeđu pravnog sustava, te nastavlja razlikama između kaznenog i građanskog prava koje se u osnovi razlikuje u činjenici da se građansko pravo bavi sporom između osoba, poslovnih subjekata i vlade, a kazneno pravo uključuje kaznena djela protiv društva što autor zorno prikazuje shemom. Isto tako navodi primjere različitih država koje za isto kazneno djelo omogućavaju službeniku za sigurnost ovlast uhićivanja počinitelja, s obzirom na iznos ukradene robe koje će dozvoljavati ili neće dozvoljavati tu ovlast. Iz tog razloga autor detaljnije objašnjava kaznena djela na štetu imovine (provala, krađa, pronevjera, krađa u trgovini, paljevina) i kaznena djela na štetu osoba (ubojstvo, napad, razbojništvo). Posebno objašnjava sudionike kazneno-pravnog sustava u koji uključuje suradnju građana, agencija i raznih vladinih grana. Naime, građani su direktno i indirektno uključeni u kazneno-pravni sustav bilo da prijavljuju djelo, ili su sudionici postupka kao svjedok ili porotnik. Službe/službenici koji su uključeni u kazneno-pravni sustav odlučuju o tome hoće li ili neće poduzeti neku radnju, kako će ju poduzeti, kada i koja služba će ju poduzeti pa se tako razlikuje uloga policije, tužitelja, suca ili magistrata, korektivnog službenika ili službenika koji nadzire prijevremeno otpuštene osobe iz zatvora. Dalje se objašnjavaju procedure kazneno-pravnog sustava od trenutka *ulaženja* u sustav. Nakon što je osoba uhićena policija osigurava informacije o slučaju i optuženiku te ih daje tužitelju. Tužitelj odlučuje hoće li se podići formalna optužnica. Ako se ne podigne optužnica uhićena osoba se mora pustiti. Ako je osoba optužena za kazneno djelo mora biti dovedena pred suca ili magistrata bez odlaganja. Pri prvom susretu optuženog se obavještava o njegovim pravima nakon čega sudac odlučuje postoji li osnovana sumnja da je ta osoba počinila određeno djelo kako bi zadržao osumnjičenu osobu. Isto tako ako kazneno djelo nije teško, određivanje krivnje i procjena kazne može se dogoditi u ovom stadiju postupka. U mnogim jurisdikcijama inicijalno pojavljivanje može biti nastavljeno preliminarnim saslušanjem čija svrha je otkrivanje postoji li osnovana sumnja da je optužena osoba počinila kazneno djelo pod nadležnošću

suda pred koji je dovedena. Osnovana sumnja uključuje onu količini dokaza koju će sudac omogućiti da vjeruje kako je osumnjičena osoba počinila kazneno djelo. Ako sudac ne nalazi osnovanu sumnju slučaj se odbacuje, a ako je pronalazi ili se optuženi odriče svog prava na preliminarno saslušanje slučaj se može proslijediti velikoj poroti. Jednom kada je optužnica podignuta (od strane velike porote) ili je informacija proslijeđena prema sudu (proslijedio ju je tužitelj), optuženi se optužuje s tim da se upozna s optužbom, upućuje se na svoja prava i traži ga se da se izjasni o svojoj krivnji. Ponekad se to izjašnjavanje o krivnji dogovara između tužitelja i branitelja, te ukoliko se dogovori priznavanje krivnje branitelj će očekivati manju kaznu. Ako se optuženi izjasni krivim ili prihvati kaznu bez priznavanja krivnje (*nolo contendere*), sudac može prihvatiti ili odbaciti izjašnjavanje. Ako se prihvati izjašnjavanje nema suđenja nego se izriče kazna. Ako se optuženi izjasni da *nije kriv* ili *nije kriv zbog neubrojivosti* započet će suđenje. Ukoliko se radi o teškom djelu održat će se suđenje s porotom. Međutim optuženi može tražiti suđenje bez porote gdje je sudac taj koji će potražiti činjenice o djelu. U oba slučaja suđenje će rezultirati oslobađanjem ili utvrđivanjem krivnje prema originalnoj optužnici ili smanjenjem opsega optužnice. Nakon što je optužnicom optuženi proglašen krivim ili se takvim izjasnio, izriče se presuda. Najčešće ju izriče sudac, a u nekim državama je izriče porota osobito ako se radi o teškom kaznenom djelu kao što je ubojstvo. Izbor u presuđivanju vezano za sankciju odnosi se na izbor: smrtne kazne, slanja u zatvor, uvjetne kazne, novčane kazne ili restitucije kazne što znači da će počinitelj osigurati materijalnu kompenzaciju žrtvi. Ovaj sustav razlikuje dva načina zadržavanja osoba u ustanovama: zatvor – engl. *jail* (tu se nalaze osobe s kratkom kaznom, manjom od jedne godine) i kaznionica – engl. *prison* (dugotrajne kazne). Sustav koji uključuje maloljetnike kao počinitelje kaznenih djela razlikuje se od postupka prema punoljetnim počiniteljima. Postupanje prema maloljetnim počiniteljima je u domeni sudova za mladež koji prikupljaju razne informacije o maloljetnom počinitelju. Ponekad se maloljetniku može suditi kao punoljetnoj osobi. Sudovi za mladež mogu birati između nekoliko načina presuđivanja za djelo: uvjetno kažnjavanje, novčana kazna, restitucija, slanje u popravno-odgojne ustanove, odvajanje djeteta iz njihovih obitelji, uključivanje u različite programe pomoći ili prosljeđivanje slučaja sudovima za odrasle.

Osmo poglavlje pod nazivom **Zakon o uhićenju i procedure** započinje uvodnim odredbama o građanskim pravima i uhićenju koje se odnosi na ograničavanje jednog od ljudskih prava, a to je sloboda kretanja, te s obzirom na tu činjenicu službenik za sigurnost mora biti dobro upoznat sa zakonitom primjenom te ovlasti. Navode se smjernice u obliku pitanja koja bi si službenik za sigurnost prije provođenja uhićenja morao postaviti kako bi bio siguran da uhićenje provodi na zakonski prihvatljiv način. Poglavlje dalje nastavlja objašnjavanjem tko sve ima ovlast uhićenja, te se slijedom toga razlikuje građansko uhićenje, uhićenje policijskih službenika specijalne i javne policije, gdje uz svako od navedenih provlači i ovlasti službenika za sigurnost. Isto tako daje praktične smjernice za obavljanje uhićenja. S obzirom na činjenicu postojanja građanskog uhićenja autor razlikuje građansko uhićenje prilikom kaznenog djela i prekršaja. Kod građanskog uhićenja radi se o situaciji gdje privatna osoba može uhititi osobu nakon počinjenoga kaznenog djela/prekršaja i kada izvan svake sumnje vjeruje da je određena osoba počinitelj tog djela. Isto tako u ovom poglavlju se navode smjernice postupanja prilikom konfrontiranja sa osumnjičenim koje mora biti oprezno, te se naglašava da službenik za sigurnost mora biti

posebno dobro školovan u ovom djelokrugu rada. Te smjernice se nadovezuju na smjernice za obavljanje sigurnog uhićenja (taktika postupanja) i obavljanje pravno pravilnog uhićenja, što u principu uključuje objedinjavanje općih smjernica za uhićenje i smjernica za konfrontiranje sa osumnjičenim te usklađivanje postupanja sa zakonom. Naime, sukus svih ovih smjernica odnosi se na činjenicu da osoba koja uhićuje mora postupati sigurno i uvježbano na propisani način, koristeći dozvoljene načine i sredstva za uhićenje, mora biti sigurna da je upravo osoba koja se uhićuje ona za koju je nepobitno sigurno da se radi o počinitelju, te da se ona zadržava u propisanom vremenu uz obavještanje propisanih institucija/osoba koje je potrebno obavijestiti uz dokumentiranje svih radnji koje su se primijenile. Korištenje sile je u ovoj radnji dozvoljeno ukoliko je ona nužna i razmjerna intenzitetu protusile. Uz ovlast uhićenja službenik za sigurnost ima ovlast pretraživanja. Uglavnom se radi o situacijama kad će biti potrebno pribaviti nalog za pretragu, a sama pretraga će se obaviti zajedno s javnom policijom. U poglavlju se objašnjava i provođenje pretrage javne policije koja se obavlja bez naloga te pretrage službenika privatne sigurnosti. Ključni način prikupljanja informacija je ispitivanje koje u ovom poglavlju slijedi prilikom nabiranja ovlasti. Unutar tog dijela poglavlja posebno se navodi *Miranda* kao obveza koju službenik javne policije mora izreći prilikom uhićivanja osumnjičene osobe, prije nego je počne ispitivati. *Miranda* pravo se odnosi na nekoliko prava: (1) imate pravo braniti se šutnjom i ne iskazivati, (2) ako iskazujete, iskaz se može koristiti protiv vas na sudu, (3) imate pravo na odvjetnika, čak i ukoliko nemate novca, te imate pravo imati odvjetnika prisutnog za vrijeme ispitivanja, (4) imate pravo prekinuti odgovaranje na pitanja. Nakon izricanja prava potrebno je osobu kojoj se prava izgovaraju upitati razumije li svako od tih prava, te ukoliko ih razumije želi li dati iskaz. Na kraju je potrebno da osoba svojim potpisom to potvrdi. Isto tako autor objašnjava i pojam nezakonitog dokaza što bi se moralo izbjegavati.

Deveto poglavlje pod nazivom **Samoobrana i oružja** započinje objašnjavanjem korištenja sile s napomenom da svi službenici za sigurnost moraju biti izvježbani i pripremljeni na izbjegavanje korištenja sile kad god je to moguće. Naime, sila ne uključuje samo korištenje vatrenog oružja nego i nesmrtonosnih metoda kao što su obrambene tehnike, palice ili kemijski sprejevi. Korištenje sile mora biti zadnji izbor. U slučajevima kada se sila koristi ona mora biti opravdana i kontrolirana. Svaki službenik za sigurnost morao bi poznavati samoobranu na razini vještine. U ovom dijelu poglavlja objašnjavaju se obrambeni položaji i osnovni pokreti koji će službeniku za sigurnost omogućiti da se obrani od predstojećeg napada. Vrlo je važno uvježbati službenika za sigurnost što i kako učiniti ukoliko je subjekt koji ga napada naoružan, što znači da mora poznavati vještinu obrane od oružja, dakle kada je suočen s pištoljem koji je uperen u njega. U tom slučaju autor predlaže postupanje na sljedeći način: (1) izbjegavaj nagle pokrete, (2) govori mirno i sigurno, razgovaraj razumno, (3) naglasi da možeš pomoći u rješavanju situacije, (4) održavaj subjekta da govori, (5) nikad ne poseži za svojim oružjem, jer oružje počinitelja može biti nenapunjeno ili igračka i (6) ako počinitelj ne želi samovoljno predati u ruke oružje nagovoriti ga da ga spusti na tlo. Na ovaj segment se nadovezuje kontrolirana obrana što se ponajprije odnosi na činjenicu da posao u sigurnosti zahtijeva emocionalnu kontrolu nad situacijom i svojim postupcima, što isključuje gubljenje strpljenja, agresivnost i slično. Ovdje autor naglašava primjenu principa održanja kontinuuma korištenja sile koji se sastoji od više stupnjeva sile od kojih svaki predstavlja eskalaciju, ovisno o agresivnoj

radnji subjekta. Autor dalje objašnjava pravilno korištenje lisica te daje smjernice o tom postupku koji mora biti opravdan ali i odmjeran. Neke od tih smjernica su: dok se lisice stavljaju na ruke osoba je okrenuta od vas, nikad ne veži lisicama osobu za objekt koji može izazvati opasnu situaciju, ne stavljaj lisice na način kako se to vidi na televiziji (udaranjem na zglob) i slično. Na sličan način objašnjava pregled osobe koja je vezana lisicama gdje se između ostalog naglašava da se prvo veže osoba, a tek onda pregledava. S obzirom na činjenicu da bi se primjena smrtonosne sile morala izbjegavati kad je to god moguće, autor je pažnju obratio na nesmrtonosno oružje izdvajajući palicu i kemijske sprejeve. Isto tako naglašava i kontroverzu o tome bi li službenik za sigurnost morao biti naoružan ili ne. U vezi s tim naglašava i zablude te probleme prilikom korištenja vatrenog oružja. Naime, zablude i problemi se odnose na uvježbanost korištenja vatrenog oružja koja uglavnom nije dovoljna niti je praktično primjenjiva pa zbog toga ne postoji sklonost korištenju vatrenog oružja. Autor dalje objašnjava pravni aspekt korištenja vatrenog oružja te navodi da službenik za sigurnost može koristiti vatreno oružje u slučajevima zaštite svog života ili života nekog drugog. Teret dokazivanja je na službeniku za sigurnost, kako bi opravdao zašto je koristio oružje.

Treći dio knjige **Suzbijanje šteta u poslovanju** započinje desetim poglavljem pod nazivom **Suzbijanje internih gubitaka** s osvrtom na definiranje pojma internog gubitka koji u svojoj suštini uključuje različite događaje koji mogu naštetiti ljudima i stvoriti financijsku štetu organizaciji od kojih se najčešće spominju kaznena djela, paljevine i akcidenti. Interne gubitke mogu počinuti zaposlenici, korisnici, ugovorne strane, posjetitelji i drugi koji imaju pristup organizaciji. Kao pojavni oblik koji izazva interne gubitke je krađa i to interna krađa i krađa zaposlenika kroz oblik sitne krađe (npr., odnošenje uredskog materijala kući), pronevjeru i prijevaru. Šteta od internih krađa je ogromna. Statistika FBI-a otkriva da bankovni zaposlenici krađu 15 puta više nego počinitelji razbojništva u bankama jer zaposlenici imaju lakši pristup organizaciji, a i bolje poznaju slabosti poslovanja. Počinitelji internih krađa su raznoliki, od običnog radnika koji radi na traci u tvornici do upravljačkog mehanizma organizacije. Čak je zamijećeno da se i službenici za sigurnost pojavljuju kao počinitelji ovih krađa. Razlozi za počinjenje ovih krađa vrlo često su povezani s dva čimbenika, a to su motivacija i prilika, pa nije čudno da se u žargonu kaže da "prilika čini lopova". Tehnike internih krađa su različite i mogu varirati od vrlo jednostavnih do složenih. Službenici za sigurnost uvijek moraju imati na umu kreativne načine krađe. Neke od metoda koje autor navodi su: sitne krađe alata i uredskog materijala s radnog mjesta, bacanje predmeta koji se krade kroz prozor/preko ograde ili skrivanje pod odjeću ili u kutije za ručak, korištenje opreme organizacije za privatne svrhe, neovlašteno korištenje telefona, namjerno oštećivanje opreme kako bi se ostvario popust prilikom kupovine i slično. Indikatori koje bi službenik za sigurnost morao zamjećivati, a ukazuju na počinitelja interne krađe jesu: sumnjivo ponašanje zaposlenika, izuzetno dobri odnosi zaposlenika i nekog od dobavljača ili prijevoznika robe, nošenje debele odjeće po vrućem vremenu, poroci zaposlenika, primjerice: kockanje ili financijski problemi, skupocjene kupovine i način života koji nadmašuje osobna primanja zaposlenika i slično. Strategije borbe protiv internih krađa uključuju prevenciju odnosno onemogućavanje prilike za krađu, stvaranje "straha" od otkrivanja počinitelja, volja upravljačkog mehanizma organizacije da otkriva i kažnjava počinitelje internih krađa, korištenje *check*-lista odnosno anketa kojima se prati rad organizacije i zaposlenika,

definiranje politike poslovanja, dobar odabir zaposlenika prilikom zapošljavanja, obuka zaposlenika u smislu minimalne tolerancije na krađu i program nagrađivanja zaposlenika koji surađuju prilikom obrađivanja kaznenog djela krađe. Prevencija može uključivati razna tehnička dostignuća ali i fizički pregled zaposlenika kod ulaza odnosno izlaza s radnog mjesta kao što su to nadzorne kamere, metal-detektori i slično. Kod istraživanja počinjene interne krađe važnu ulogu imaju službenici za sigurnost koji u jednom dijelu mogu koristiti metode prikrivenog istražitelja.

Jedanaesto poglavlje pod nazivom **Prevencija gubitaka u maloprodaji** započinje uvodnim odrednicama ugroženosti maloprodajne industrije koji nisu usmjereni samo na kaznena djela nego i na razne akcidente koji se mogu dogoditi. Od kaznenih djela najčešće se događaju: interne krađe, krađe u trgovinama, korištenje krivotvorenih čekova, kartične prijevare, prijevare kod povrata ostatka novca, krivotvorenje, prijevare u elektronskom poslovanju, razbojništva i provale. U maloprodajnoj industriji uobičajena metoda mjerenja gubitaka je mjerenje manjka (engl. *shrinkage*), a odnosi se na iznos robe/trgovine koji nestane kroz interne krađe, krađe u trgovinama, oštećivanjem, neupravljanjem ili pogreškama kod vođenja računovodstva. Izražava se u postotku, a obračunava se nakon inventure. Razlozi gubitaka se očituju u problemima povrata novca, malim plaćama zaposlenika, velikim brojem honorarnih i privremenih zaposlenika i zaposlenika bez dovoljno iskustva. Svi ti problemi najviše dolaze do izražaja prilikom rasprodaja ili velikih praznika kada je broj kupaca najveći. Iako se smatra da su počinitelji krađa u trgovinama ogroman problem, naglašava se da je još veći problem interna krađa zaposlenika. S obzirom na tu tvrdnju službenik za sigurnost mora obje te činjenice uzimati u obzir prilikom obavljanja svog posla. Neke od metoda prevencije gubitaka u maloprodaji odnose se na kvalitetniji izbor zaposlenika prilikom postupka zapošljavanja, na obuku, kontrolu inventara (kroz inventuru), programe nagrađivanja, kontrolu paketa, kontrolu prijevoza i dostavljanja, smještanje službenika za sigurnost u prostor, istraživanje i to prikriveno, fizičku sigurnost (ograda, osvjetljenje i sl.), zaštitu prostora nadzornim kamerama, dodatnu zaštitu određenih mjesta u prostoru. U vezi s navedenim posebna pažnja se pridaje direktnim mjestima na kojima se vrši kupovina, dakle na blagajnama, gdje se kao neki od elemenata prevencije navodi sljedeće: svaki blagajnik mora imati svoju blagajnu, nikad ne držati blagajnu otvorenu, izdavati račun za svaku obavljenju kupovinu, osigurati kvalitetan nadzor nad blagajničkim prostorom i slično. Isto tako jedan od načina nadzora blagajničkog poslovanja je i praćenje izvješća blagajnika gdje se postavlja određeni prihvatljivi limit viška ili manjka novca u blagajni (otprilike se dozvoljava iznos od 5\$). Važno je napomenuti da se nadzor upravljanja maloprodajom obavlja računalno, što pomaže pri određivanju zdravog poslovanja trgovine i otkrivanja nepravilnosti u poslovanju. Isto tako jedan od načina kontrole rada trgovaca je i *lažni kupac* kako bi se istražila ispravnost provođenja usluge prodaje. Isto tako raširen problem su i prijevare kartičnim poslovanjem gdje je posebno važno pregledati karticu, rok valjanosti, eventualna oštećenja na njoj i usporediti potpis na kartici i računu. Sve češći način plaćanja je i elektronsko plaćanje putem interneta ili telefona što zahtijeva dodatne mjere opreza. Naravno, potrebno je spomenuti i korištenje krivotvorenog novca prilikom gotovinskog plaćanja. Veliki problem u maloprodajama su krađe u trgovinama koje izazivaju velike štete financijskom sustavu. Neka ponašanja ili tehnike krađe koji počinitelji krađa u trgovinama primjenjuju, a službenici za sigurnost morali bi ih zamijetiti, između ostalog su: počinitelj je vrlo često nervozan, konstantno se

osvrće oko sebe, prolazi istim dijelom trgovine nekoliko puta, nosi veću vrećicu, novine ili kakvu torbu (npr., torbu za kameru), ili je odjeven u previše odjeće za to doba godine, koristi razne trikove kao što su pretvaranje da je osoba s invaliditetom ili da je trudna, započinjanje konfliktne situacije ili čak tučnjave kako bi se skrenula pozornost službenika za sigurnost na drugu incidentnu situaciju i slično. Autor navodi niz protumjera koje se mogu primijeniti kako bi se spriječilo ili otkrilo kazneno djelo krađe, razbojništva ili provale. Na kraju poglavlja osvrće se na problem velikih trgovačkih centara u kojima su navedeni problemi još i veći, te bi u takvim sredinama trebalo organizirati veliki broj službenika za sigurnost.

Dvanaesto poglavlje, **Sigurnost, zaštita od požara i intervencije**, započinje davanjem definicije akcidenta koji se za potrebe sigurnosti definira kao neplanirani događaj koji može prouzročiti ozljedu, smrt ili oštećivanje imovine. Sigurnost u tom smislu uključuje one pozitivne radnje koje preveniraju akcidente i smanjuju ozljeđivanje osoba ili oštećivanje imovine ukoliko se akcident dogodi. Štete od akcidenta su velike i treba težiti tome da se štete, odnosno akcidenti smanje. Uzroci akcidenta su različiti, a autor ih dijeli na sljedeći način: ljudska pogreška (80%), okolišne ugroze (15%) i štetni agensi (5%). Naravno da nakon što se štetan događaj dogodi slijedi istraživanje uzroka i odgovornosti. Autor navodi ulogu službenika za sigurnost u zaštiti i opasnosti na radnom mjestu s kojima se službenik za sigurnost može susresti, a to su: nepropisno skladištenje zapaljivih tvari, neuobičajeni mirisi ili buka, nezaštićene električne žice, blokirani ili neoperativni izlazi za nuždu, neispravna rasvjetna tijela, oštećenja na građevini, zaposlenici ne nose zaštitnu opremu, zaposlenici pod utjecajem droge ili alkohola i slično. Poglavlje završava objašnjavanjem opasnosti od raznih nepogoda kao što su oluje, poplave, potresi ili opasni materijali, ali se dotiče i štrajka te građanskih nereda, navodeći obveze postupanja službenika za sigurnost pri takvim rizičnim situacijama.

Trinaesto poglavlje pod nazivom **Medicinske intervencije** bavi se dužnostima službenika za sigurnost pri pružanju medicinske pomoći u različitim situacijama. Tako se navode glavne smjernice postupanja koje između ostalog uključuju: pozivanje stručne pomoći, službenik za sigurnost mora ostati miran kako bi trezveno razmislio o načinu najbolje pomoći unesrećenoj osobi, zaštititi sebe od eventualnih bolesti, razmišljati o okolišnim sigurnosnim uvjetima (curi li igdje benzin, postoji li potencijalna opasnost od širenja), stvaranje prioriteta (trijaža bolesnika), izbjegavaj pomicanje bolesnika osim ako ga se na taj način udaljava od neke druge opasnosti, ne postavlja medicinske dijagnoze, razgovaraj i utješi unesrećenog, pripazi na vrijednosnu imovinu unesrećenog i slično. Dalje se navodi osobna zaštita od prijenosnih bolesti od kojih se naglašava uporaba zaštitnih rukavica, maske i zaštite za oči. Zbog svega navedenog, a s obzirom na činjenicu kako se radi o izuzetno stresnim situacijama pa samim tim i izuzetno stresnom postupanju, vrlo je važno da službenik za sigurnost bude uvježban za upravljanje stresom kroz radnje koje će mu omogućiti da se lakše nosi sa stresnim situacijama. Autor navodi tehnike psihičke relaksacije, mehanizme samokontrole, važnost pravilne ishrane, izbjegavanje nikotina, tjelovježbu, dovoljno spavanja i balans cijeloga životnog stila kao metode koje će pomoći upravljanju stresom.

Četrnaesto poglavlje pod nazivom **Specifični problemi** bavi se s pet područja ugroza krvotoka organizacija (treći val kriminaliteta, terorizam, nasilje na radnom mjestu,

zloporaba droga i radni sporovi), s kojima se službenik za sigurnost tijekom obavljanja svog posla može susretati i biti u poziciji da mora djelovati. Radi se o tzv. *trećem valu* kriminaliteta koji se bazira na informaciji i tehnologiji, te uključuje kibernetički kriminal odnosno računalni kriminalitet. U objašnjavanju ovog pojma autor objašnjava i tehnike kibernetičkog kriminaliteta odnosno načine računalne ugroze poslovanja organizacije te slijedom toga objašnjava i načine zaštite (tzv. IT zaštita). Kao posebno važna mjera zaštitne računalnog sustava organizacije navodi se enkripcija podataka koja se sastoji od *hardwarea* i/ili *softwarea* koji kriptira podatke te ih na taj način čini nečitljivima neovlaštenim osobama. Kao još jedan način nanošenja gubitaka organizaciji navodi se zloporaba računala od strane zaposlenika i pogreške pri unošenju podataka. Budući da su računala elektronski uređaji autor ponovljeno navodi opasnosti, ali i zaštitu od požara i/ili nesreća u dijelovima zgrade gdje se nalaze računala ili uređaji za napajanje. Još jedan oblik zaštite koji je nužan u poslovanju svake organizacije jest i zaštita vlasničkih informacija koje se smatraju poslovnom tajnom. Gubljenje važnih informacija može se dogoditi na različite načine: smeće je važan *izvor informacija*, novi zaposlenici mogu biti *špijuni*, ključni zaposlenici su meta konkurentskih organizacija i slično, te je važno poduzeti zaštitne mjere koje će omogućiti zaštitu takve vrste informacija. Zaštita se odnosi na zaštitu od *informacijskih lopova* uvođenjem politike poslovanja, klasificiranjem podataka, dobrim odabirom zaposlenika, uništavanjem smeća, korištenjem dobro uvježbanih službenika za sigurnost, uvođenjem fizičke sigurnosti i kontrolom ulaska ljudi, te zaštitom IT tehnologije i zaštitom elektronske komunikacije. Autor navodi način krađe poslovnih tajni kroz elektronski nadzor i prisluškivanje. Isto tako naglašava opasnosti od terorizma kao opasne prijetnje sigurnosti, a kao primjer navodi teroristički napad koji se dogodio 11. rujna 2001. godine na Svjetski trgovački centar u New York Cityju. Isto tako navodi i protumjere protiv terorizma koje se odnose na rad diplomacije, obavještajnih službi, vojske, financijskih institucija, policije, te raznih drugih poslovnih i sigurnosnih službi. Budući da se u današnje doba često konzumiraju zabranjene supstance, autor posvećuje veliku pažnju konzumiranju zabranjenih supstanci na radnom mjestu, od kojih posebno izdvaja zloporabu droge. Objašnjava pojmove ovisnosti, tolerancije na drogu, apstinencijsku krizu, te navodi vrste droga od kojih se posebno bavi depresorima, stimulansima, marihuanom, narkoticima, halucinogenim drogama i inhalacijskim sredstvima. Kako je problem droge vrlo raširen u društvu, službenik za sigurnost vrlo često može doći u doticaj s osobom koja je pod utjecajem droge, te se u ovom dijelu knjige navode i protumjere kao strategije borbe protiv droga.

Četvrti dio knjige pod nazivom **Vaša budućnost u sigurnosti** obuhvaća petnaesto poglavlje pod nazivom **Planiranje karijera**. Naime, u ovom poglavlju autor objašnjava širinu područja u kojima službenik za sigurnost može dati svoj doprinos, te na koji način će graditi svoju karijeru pri čemu naglašava specijalizaciju područja rada. Značajnu ulogu u građenju karijere ima samoanaliza. Naime, postoji nekoliko čimbenika koji utječu na dobivanje posla i napredovanje u poslu, a to su: stav (pozitivan stav), očekivanja (ne smije se biti sklon pretjeranim očekivanjima već realan i sklon idejama), upornost (nikad ne daj otkaz dok nisi našao drugi posao, iz svakog posla se može nešto naučiti), samopropitkivanje i predviđanje pitanja poslodavca. Isto tako autor poklanja veliku pažnju načinima napredovanja unutar područja rada kroz dodatne oblike edukacije, razne vrste obuke, stjecanje iskustva, građenje osobnosti, profesionalni razvoj i certificiranje stečenog znanja.

Vrlo je važno znati gdje je moguće dobiti informacije o mogućnostima zapošljavanja te se autor osvrće na izvore informacija o zapošljavanju kroz *on-line* usluge, stručne časopise, profesionalna udruženja, konferencije, obrazovne institucije, knjižnice, vladine urede, novine, javne urede za zapošljavanje i slično. S obzirom na to da je prilikom zapošljavanja vrlo važna samoprezentacija, autor navodi preporuke za što bolje popunjavanje obrazaca za apliciranje na radno mjesto uz kvalitetne preporuke kako napisati popratno pismo i životopis. Isto tako daje upute kako povećati šanse za dobivanje posla kroz kvalitetno izveden intervju. Na kraju se bavi procesom selekcije kroz razne druge testove kao što su testovi znanja, testove ličnosti i slično.

2. ZAKLJUČAK

Na kraju ovog prikaza može se reći da ova knjiga daje cjeloviti prikaz svih elemenata rada službenika za sigurnost. S obzirom na način pristupanja problemu i način objašnjavanja pojmova može se zaključiti da je pisana kao svojevrsna uputa za svijet sigurnosti i obavljanje poslova službenika za sigurnost. Knjiga je izrazito sadržajna i korisna, ne samo zbog činjenice da metodički obrađuje područje sigurnosti već i zato što daje pregledan i koristan rječnik pojmova vezanih za sadržaj teksta i obrađivane materije. Ono što je osobito važno napomenuti jest način rezimiranja svakog pojedinog poglavlja kroz razne vrste pitanja, ali i kroz situacijsko problematiziranje, što knjigu čini izuzetno preglednom i prilagođenom za edukaciju službenika za sigurnost koji to tek trebaju postati, ali i za obnavljanje znanja iskusnih službenika za sigurnost. Bez obzira što sustav sigurnosti u Sjedinjenim Američkim Državama daje službeniku za sigurnost nešto veće ovlasti u postupanju, većina od navedenih uputa, smjernica i preporuka primjenjiva je i u našoj zemlji i na službenike za sigurnost i na policijske službenike. Knjigu svakako treba preporučiti svim sudionicima uključenima u ostvarivanje sigurnosti s obzirom na to da se objašnjavanje pojmova obrađuje na stvarnim primjerima, dakle u realnim situacijama koje se svakom službeniku za sigurnost mogu dogoditi tijekom obavljanja posla.

Prikaz pripremila: Ana Marija Horjan*

* Ana Marija Horjan, magistrica kriminalistike, Odjel kriminalističke policije, Sektor za potporu kriminalističke policije, Ravnateljstvo policije, MUP RH.